

E L M I C A L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

Moby Dick

Elaborades per Joan Andrés

M O B Y D I C K

D E S C R I P C I Ó

Autor: *Herman Melville*

Adaptació: *Jesús Cortés*

Il·lustracions: *Kino Garrido*

Edicions Bromera / Alzira, 2003

Col·lecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 88

Format: 20,5 × 13 cm, 160 pàgs.

Edat: a partir de 12 anys. Tant per les aventures narra-
des com pel seu estil directe i senzill, la lectura d'aquest
llibre captarà des del primer moment l'atenció dels joves
lectors. A més, el llibre els oferirà múltiples elements de
reflexió al voltant de temes com el respecte a la diversitat
de les persones, la importància de l'amistat, el rebuig de
la injustícia, l'amor per la naturalesa, etc.

RESUM ARGUMENTAL

Ismael és un jove aventurer que arriba al port de Nantucket, disposat a enrolar-se com a mariner en qualsevol vaixell que isca a la caça de les balenes.

En aquesta ciutat, des d'on, segons la llegenda, van salpar els primers indis pellroja a la caça de la balena, coneix Queequeg, un arponer de pell obscura originari de la llunyana illa de Kokovoko, amb qui acaba compartint una forta amistat i que també està buscant l'oportunitat d'embarcar-se. Tots dos, després d'una curta búsqueda pels molls, acaben fent-se a la mar en el *Pequod*, buc balener que es troba sota el comandament del capità Ahab.

Pocs dies després d'iniciar la navegació, el capità Ahab reuneix tots els tripulants i els comunica que l'objectiu fonamental de la travessia no és solament el de caçar balenes, sinó que el que pretén és matar Moby Dick, la gran balena blanca que el va deixar mutilat d'una cama i contra la qual sent un odi immens. Per aquest motiu clava una moneda d'or al pal major del vaixell i promet que li la donarà al primer que albire Moby Dick.

A partir d'aquest moment la travessia d'Ismael i la resta de la tripulació del *Pequod*, formada per mariners de tots els colors i procedències imaginables, es converteix en una singladura per tots els mars i oceans del món, caçant balenes i emmagatzemant-ne el producte més apreciat: l'oli. A més, al llarg del llibre, el protagonista ens va mostrant quins són els curiosos personatges que formen la tripulació del vaixell i quines en són les funcions, com és la vida en la mar, quins mètodes tenien en l'època per a caçar balenes, quines relacions de companyonia s'hi estableixen, com és la cadena de comandament d'un vaixell, com es viu el pas d'un tifó en alta mar, etc.

A poc a poc, el fatal destí del *Pequod* i la seua tripulació s'acompleix. Descoberta l'enorme balena blanca pel mateix Ahab, tota la tripulació amb el seu capità al capdavant, es prepara per a la caça. La lluita entre Moby Dick i els mariners del *Pequod* es produeix al llarg de tres dies durant els quals, un a un, les llanxes arponeres i el mateix *Pequod* són destrossades per les dents i les cuejades de la fera. Finalment, Ahab i tota la tripulació, exceptuant-ne Ismael, el narrador de la història, paguen amb la vida la bogeria i l'irrefrenable desig de venjança del capità del *Pequod*.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

A primera vista, el tema central de *Moby Dick* és la dramàtica història del capità Ahab, embogit per l'odi que sent cap a la balena blanca que li ha fet perdre una cama.

No obstant això, una ullada més detinguda als continguts del llibre permet descobrir altres punts de vista que el fan especialment interessant per a lectors entre 12 o 14 anys. Així, aquesta novel·la ens mostra un món on la companyonia, l'aventura, la intriga, els sentiments i les emocions fonamenten el relat i són l'element clau capaç de portar els lectors joves i no tan joves a començar la lectura i no poder-la deixar fins a l'última pàgina. Si a tot això afegim la capacitat de Herman Melville (i el magnífic treball dut a terme per l'adaptador) per a enganxar el lector o lectora i capbussar-lo en la trama, fent que se'n senta el protagonista, l'heroi dels fets que relata, estarem davant del llibre ideal per a fomentar el plaer per la lectura.

És per això que, quan ens endinsem en les seues pàgines, trobem tot un seguit de temes que, encara que escrits el segle XIX, tenen plena vigència en aquest començament del segle XXI i permeten, a més de gaudir de moments de plaer amb la lectura, reflexionar i debatre sobre temes tan suggeridors com:

- Aspectes sobre la vida, moviments, espècies i costums de les balenes. Trobareu informació a: <www.xtec.es/~rsoler12/m2/> i <<http://personales.com/espana/sansebastian/lavidadelasbal/>>.
- La problemàtica actual que provoca la caça indiscriminada de les balenes i el greu perill d'extinció en què es troben. Podeu consultar: <www.3xl.net/noticies/imprimir/not55294994.htm> i <www.greenpeace.org.mx/php/camp.php?c=bio_b>.
- Les relacions d'amistat, companyonia que s'estableixen entre les persones que formen part de la tripulació d'un vaixell.
- El respecte i la tolerància que demostren tenir entre ells una tripulació molt diversa que conviu sense problemes.
- La vida en el mar.
- La distribució de tasques a bord d'un vaixell.

- L'existència de valors antagònics com: valentia-covardia com a elements intrínsecs a l'ésser humà.
- Què pot passar quan ens obsessionem per aconseguir una quimera.

L'AUTOR

Herman Melville (1819-1891) va nèixer a Nova York al si d'una família benestant. La mort del seu pare l'any 1832, deixà la família en una situació precària i l'obligà a treballar en nombrosos oficis per poder guanyar-se la vida. Als vint-i-tres anys s'enrolà en la tripulació d'un balener i viatjà per tots els oceans, fins que el 1843 tornà als Estats Units i va començar la seua carrera literària.

El 1846 contà les seues aventures marineres a *Taipi* i el 1847 publicà *Omoo*. Les dues obres li proporcionaren un gran èxit. No obstant això, les novel·les posteriors que publicà no tingueren cap ressò i es va veure obligat a treballar com a inspector de duanes.

El 1851 publicà la que és considerada la seua obra mestra, *Moby Dick*, que no va ser ben rebuda pel públic, cosa que el va dur a allunyar-se temporalment de la literatura.

A pesar d'una malaltia que li provocà una ceguesa, continuà treballant i, als seixanta-nou anys, va escriure el que seria el seu últim llibre: *Billy Bud, el mariner*, publicat per aquesta mateixa editorial en la col·lecció «A la lluna de València».

L'ADAPTADOR

Jesús Cortés va nèixer l'any 1962 a Torrent i és un dels escriptors de narrativa juvenil més destacats. Quedà finalista del Premi de Narrativa Juvenil Vila de l'Eliana l'any 1992 amb el seu primer llibre *Plom més que plom!*. Després ha publicat les obres: *El*

somni de Franc; Àlex i Cia., detectius; La mansió del terror; No em pots dir adéu (Premi de Narrativa Juvenil Bancaixa, 1977) i *Roses negres a Kosovo*. Amb *L'ull de la mòmia* va guanyar el Premi Vicent Silvestre de Narrativa Infantil 1999.

L'IL·Lustrador

Kino Garrido (Dénia, la Marina Alta) ha treballat durant alguns anys com a delineant perspectivista i maquetista en el camp de l'arquitectura. La seua trajectòria professional ha estat vinculada al dibuix des de sempre i ja fa més de deu anys que es va introduir en el món de la il·lustració. Ha fet dibuixos per a diverses editorials valencianes i catalanes, especialment en el camp de les revistes infantils i els llibres de text, tot i que també ha fet dibuixos per a contes, cartells i portades. En aquesta mateixa col·lecció ha il·lustrat *L'autobús d'aniràs i no tornaràs* i *L'autobús Jordiet i la bruixa Elisenda*, dues obres de l'escriptor Joan Pla.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

Crear hàbits lectors és posar en marxa un procés de maduració personal que ens correspon a tots: pares, mares, mestres, bibliotecaris... És per això que unes propostes didàctiques han de ser un punt de partida, una eina de motivació que permeta que els xiquets i les xiquetes s'acosten lliurement a la lectura oferint-los experiències lectores estimulants i satisfactòries. En conseqüència, no s'han de convertir en una finalitat en si mateixes, sense cap altre objectiu que el d'intentar transmetre una sèrie de coneixements més o menys «acadèmics» als alumnes, sinó que han de ser un instrument capaç de provocar l'enriquiment intel·lectual i estètic dels xics i les xiques de les nostres escoles.

És per això que les propostes didàctiques d'aquesta col·lecció es presenten separades del llibre de lectura, per deixar al criteri

de la mestra o del mestre la possibilitat d'usar-les una vegada llegida la història. Encara que les propostes han estat elaborades pensant en el currículum escolar del primer cicle d'educació secundària obligatòria, fóra convenient triar, entre els exercicis i jocs proposats, els més adequats per a cada nivell, així com els més adients a les necessitats, els gustos i els interessos dels alumnes de la classe. Per les mateixes raons, aquestes propostes de treball són ampliables o modificables en qualsevol aspecte.

Buscant l'equilibri entre entreteniment i aprenentatge, en les propostes didàctiques següents s'han inclòs una sèrie d'activitats que ajudaran els alumnes en l'anàlisi i el comentari de text. En aquest sentit, es proposen uns exercicis que analitzen l'estructura, el narrador, l'estil i els personatges de la narració, sempre amb activitats escaients a l'etapa evolutiva de l'alumne.

Tots som conscients que aconseguir lectors no és tasca fàcil. És per això que des del nostre paper com a educadors, cal assumir la tasca de ser animadors-motivadors de la lectura. Per això hem d'aconseguir que la lectura esdevinga un plaer, una activitat lúdica i participativa, que la faça interessant i divertida alhora.

Una manera d'aconseguir-ho és programar detingudament tot el procés lector, pensant en una sèrie d'activitats que vagen des de l'abans fins al després de la lectura creant el clima que faça sentir en l'alumnat la necessitat de llegir i d'escriure. A manera d'exemple, us suggerim diferents possibilitats que podeu utilitzar o no, depenent de l'entorn i de la realitat dels vostres lectors.

Abans de la lectura

Caldrà fer una bona presentació del llibre. Per començar cal que preparem la classe. Podem buscar diferents edicions de *Moby Dick* i fotocopiar-ne les portades. Després esborrem de les portades fotocopiades qualsevol referència al títol, a l'autor, etc. En fem ampliacions en la fotocopidora i les utilitzem com a pòsters enganxant-les per les parets de la classe. També podem fer-ho amb pòsters anunciadors de versions cinematogràfiques

de la novel·la. Davall de cada pòster deixem un espai en blanc perquè cada alumne o alumna fiqui el títol que li suggerisca i una frase en què resumisca el que ell o ella creu que serà el contingut del llibre.

L'endemà portem les diferents edicions i pòsters originals que hem usat i comprovarem el grau d'encert de la classe. Finalment anirem a l'aula d'informàtica (si en tenim) i, mitjançant un cercador d'Internet, buscarem tota la informació possible sobre l'autor i l'obra que llegirem.

Durant la lectura

Es poden realitzar dos tipus de lectura: individual i col·lectiva. Per a la lectura individual demanarem que lligin a casa un o dos capítols del llibre i que l'endemà, quan arriben a la classe, escriguen en un panell preparat a l'efecte comentaris personals sobre si els ha agradat o no i per què, quines dificultats de comprensió o de localització dels fets han tingut, preguntes al voltant de la novel·la per a debatre-les a la classe, etc. La lectura col·lectiva que suggerim consisteix a «compartir moments de lectura», on tota la classe reunida al voltant d'un espai determinat, com ara la biblioteca de la classe, la biblioteca del centre, el jardí del pati..., llig en veu alta el text elegit, amb la possibilitat d'interrompre la lectura en qualsevol moment per intercanviar opinions, sentiments, aclarir dubtes de vocabulari o d'interpretació, etc., sempre que faci falta. També es poden comentar les il·lustracions i exposar allò que els suggereixen intentant avançar com es reflectiran en la lectura o a la inversa, valorant si comuniquen allò expressat en el text.

Després de la lectura

A més de treballar els aspectes proposats en l'apartat de propostes de treball d'aquest quadern, també podem:

- Realitzar treballs d'investigació sobre les balenes, altres llibres de temàtica semblant, les rutes marineres, l'autor...
- Proposar debats com ara el perill d'extinció de les balenes i la necessitat de la seua protecció, paral·lelismes i contradiccions entre el món actual i el presentat en la novel·la...
- Buscar adaptacions cinematogràfiques de la novel·la i organitzar una sessió de cinefòrum... Podeu trobar informació a <www.ricochet-jeunes.org/es/biblio/films/mobydick.html>.
- Etc.

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes propostes.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR:

ADAPTADOR:

IL·LUSTRADOR:

EDICIONS BROMERA

COL·LECCIÓ: Núm.:

1. L'argument d'una novel·la és un resum breu on s'explica quin és el tema central de l'obra i com es desenvolupa la història. Explica amb les teues paraules quin és l'argument de *Moby Dick*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. De totes les aventures viscudes per la tripulació del *Pequod*, quina és la que t'ha paregut més interessant? Explica per què.

.....

.....

.....

.....

3. La novel·la transcorre en diferents mars i oceans del món. Quin o quins d'ells t'agradaria visitar? Raona breument la teua tria.

.....

.....

.....

.....

4. Si hagueres de recomanar aquest llibre a alguna persona, què en destacaries? Puntua de l'1 al 10, fent una creu en la casella corresponent, cadascun d'aquests aspectes i després expressa què t'ha paregut l'obra globalment:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tema										
Personatges										
Ambientació										
Valors										
Llenguatge										

.....

.....

.....

5. T'agrada el final del llibre? Pensa'n un de diferent i escriu-lo a continuació:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B) ESTUDI I ANÀLISI DE L'OBRA

1. *L'estructura*

Si en una narració els fets que presenta l'autor o autora passen d'una manera ordenada en el temps, se'n diu que té una estructura lineal. Si al contrari van pegant bots avant i arrere diem que té una estructura en *flashback*.

1.1. Quina de les dues estructures diries que presenta *Moby Dick*? Per què?

.....
.....
.....
.....

1.2. Generalment les novel·les d'estructura lineal presenten tres parts clarament diferenciades: presentació, nuc i desenllaç. Resumeix en tres frases cadascuna de les tres parts del llibre:

Introducció:

.....
.....

Nuc:

.....
.....

Desenllaç:

.....
.....

1.3. L'autor acaba el relat amb un epíleg. Busca informació i contesta:

Què és un epíleg?

.....

Per què creus que Herman Melville ha utilitzat aquest recurs?

.....

1.4. Algunes vegades el narrador anticipa l'acció, com pots comprovar al final del tercer capítol, pàgina 22.

Per què creus que ho fa?

.....

Passa en alguna altra part del llibre? Explica en quina o en quines.

.....

2. *El narrador*

El narrador és la persona que conta la història. Una narració és *omniscient* quan és contada per una persona desconeguda que coneix perfectament els personatges, el paisatge o l'època en què passa la història, com si estiguera alhora en tots els llocs. Aquest tipus de narració es conta en tercera persona. En canvi, si el narrador conta la història en primera persona i és un personatge més de la novel·la, siga el protagonista o no, diem que la narració és *subjectiva*.

2.1. Qui és el narrador de *Moby Dick*?

Està narrada en primera o en tercera persona?

Es tracta d'una narració omniscient o subjectiva?

2.2. Torna a escriure l'últim paràgraf del capítol primer, però ara fes-ho com si es tractara d'una narració omniscient, és a dir, en tercera persona.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. L'estil

L'estil és la forma particular de contar les històries que té cada autor o autora així com els recursos (narració, descripció, diàlegs, metàfores, frases fetes...) que utilitza per a captar l'atenció dels lectors.

3.1. Què predomina en *Moby Dick*, la narració, la descripció o el diàleg?

En conseqüència, creus que la novel·la té una lectura àgil i fluïda o, al contrari, la trobes pesada? Raona la resposta.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2. Com diries que és el vocabulari que utilitza l'autor: col·loquial, culte, especialitzat, una barreja de tots aquests? Posa exemples de paraules de la novel·la i que corresponguen a cada tipus de vocabulari:

VOCABULARI	PARAULES USADES			
culte				
col·loquial				
especialitzat				

3.3. Busca alguns dels recursos que ha utilitzat l'autor. Fixa't en l'exemple i emplena la graella.

FRASES FETES	COMPARACIONS	LLENGUATGE ESPECÍFIC
Remenar les cireres	Blanca com la llet	Sotavent

4. *Els personatges*

4.1. Dos personatges destaquen per damunt de tots els altres en aquesta història: Ismael i el capità Ahab. Com els definiries?

El capità Ahab és

.....

Ismael és:

.....

4.2. L'altre personatge fonamental de la novel·la és Moby Dick, la balena blanca. El capità Ahab fa una breu descripció del seu aspecte físic en la pàgina 43. Ara mira les il·lustracions de les pàgines 131 i 151 i intenta descriure les sensacions que et produeix la seua visió.

.....

.....

.....

.....

.....

4.3. Una de les característiques de la novel·la és la varietat de personatges, la seua categoria i els llocs de procedència. Fixa't en l'exemple i emplena la graella:

PERSO-NATGE	CATE-GORIA	ORIGEN	CARACTERÍSTIQUES
Queequeg	Secundari	Kokovoco	Bona persona. Excel·lent arponer

C) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. La novel·la que has llegit és una adaptació de l'original. Busca informació sobre el que significa aquest terme i escriu a la teua manera què és una adaptació literària.

.....

.....

.....

.....

2. Quines sensacions t'ha produït la lectura de *Moby Dick*? Tria d'entre les que et proposem i afig-hi les que cregues convenient.

passió	avorriment	indignació	solidaritat
diversió	intriga	emoció	desig d'aventura
reflexió	ecologisme	ciència ficció	realisme

.....

.....

.....

3. Coneixes els termes mariners? Demosta-ho escrivint una frase amb cadascuna d'aquestes paraules. Si en desconeixes alguna ja saps que sempre tens el recurs del diccionari.

mastelers, cabrestant, tifó, sobrevent, sotavent

.....

.....

.....

.....

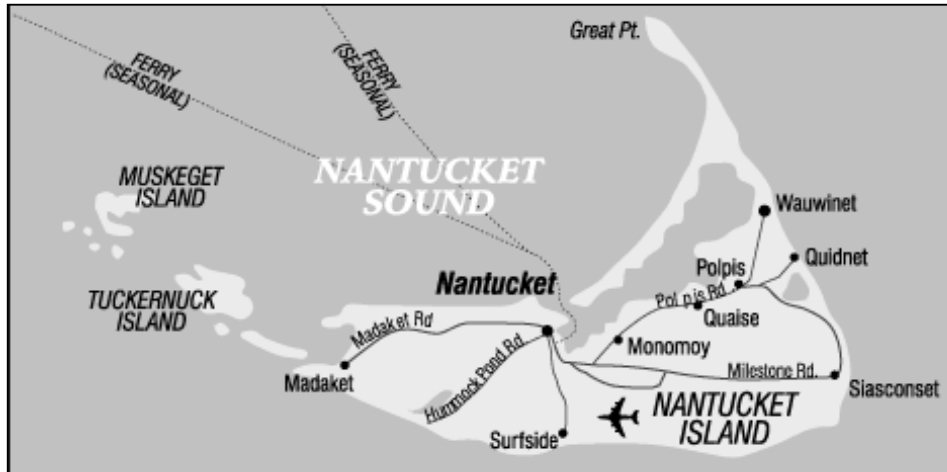
.....

4. Les balenes pertanyen al grup del cetacis. En aquesta sopa de lletres hem amagat cinc espècies diferents de cetacis. Sabries dir quines són?

C	A	T	X	A	L	O	T
X	F	U	I	K	M	Q	A
D	V	A	T	F	J	P	O
A	A	N	G	H	O	K	I
B	C	E	R	S	R	D	M
K	O	L	R	U	C	Y	S
V	E	A	T	G	A	N	Q
I	M	B	N	E	Y	C	P

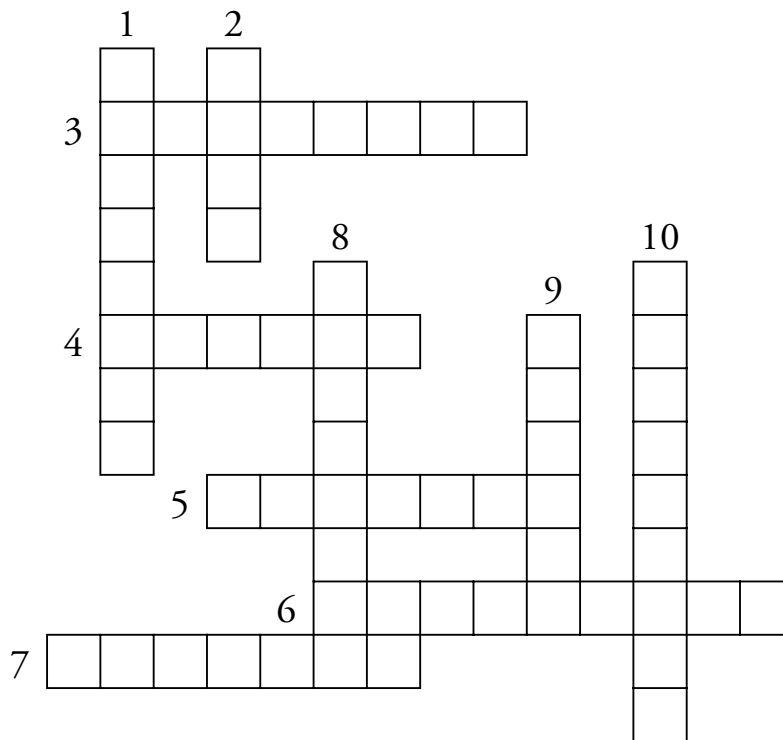

5. Aquesta és l'illa de Nantucket, des d'on va eixir el *Pequod* a la caça de Moby Dick. Busca'n informació i situa-la al mapa.

Ara entra en aquesta pàgina d'Internet <www.nantucket-chamber.org/visitor/inter/bienvenidos.html>. Llig-la atentament i després escriu un breu resum sobre l'illa de Nantucket.

6. Resol l'encreuat i milloraràs el teu vocabulari mariner.

1. Vaixell semblant al bergantí utilitzat per al transport de viatgers i correu.
2. En els vaixells de vela, plataforma elevada on se situa el serviola.
3. Originari del país on viu.
4. Costat esquerre d'un vaixell, mirant de popa a proa.
5. Vaixell balener sota el comandament del capità Ahab.
6. Costat dret d'un vaixell, mirant de popa a proa.
7. Plataforma de la part superior d'un vaixell.
8. En les embarcacions, pal més pròxim a la proa.
9. Mamífer adaptat a la vida aquàtica.
10. Persona que s'embarca clandestinament en un vaixell.

7. Imagina que ets arponer en un buc balener. De sobte sens cridar «Allí bufa, allí bufa!». Explica quines coses hauries de fer a continuació.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Coneixes ALGUNA VERSIÓ CINEMATOGRAFICA DE *Moby Dick*? Busca'n una en un videoclub, mira-la i després emplena la fitxa:

NACIONALITAT	
DIRECTOR	
ACTORS	
GUIÓ	
MÚSICA ORIGINAL	
OPINIÓ PERSONAL	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

També podràs trobar informació a <www.ricochet-jeunes.org/es/biblio/films/mobydick.html>